

Brüsszel, 2022. október 3.
(OR. en)

12997/1/22
REV 1

SOC 533
EMPL 365
ECOFIN 942
EDUC 333

FELJEGYZÉS AZ „I/A” NAPIRENDI PONTHOZ

Küldi:	a szociális védelemmel foglalkozó bizottság
Címzett:	az Állandó Képviselők Bizottsága (I. rész)/a Tanács
Tárgy:	A legfontosabb szociális kihívások: A szociális védelemmel foglalkozó bizottság által a szociális védelmi teljesítményfigyelő éves felülvizsgálata alapján megfogalmazott legfontosabb üzenetek – Jóváhagyás

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a szociális védelemmel foglalkozó bizottság által a szociális védelmi teljesítményfigyelő (SPPM) éves felülvizsgálata és a szociális védelmi politikák alakulása alapján megfogalmazott legfontosabb üzeneteket abból a célból, hogy a Tanács 2022. október 17-én jóváhagyja azokat.

A teljes jelentés a 12997/22 ADD 1 dokumentumban található.

A szociális védelmi teljesítményfigyelő (SPPM) keretében készült, e jelentéshez csatolt országprofilokat a 12997/22 ADD 2–4 dokumentum tartalmazza.

*A szociális védelemmel foglalkozó bizottság által
megfogalmazott legfontosabb üzenetek*

2022. évi éves jelentés

*A szociális védelmi teljesítményfigyelőnek (SPPM-nek) a szociális
védelemmel foglalkozó bizottság által végzett felülvizsgálata és a
szociális védelmi politikák alakulása*

LEGFONTOSABB ÜZENETEK

- 1. Az EUMSZ 160. cikkében foglalt megbízásának megfelelően a szociális védelemmel foglalkozó bizottság** a legfrissebb elérhető adatok és információk alapján **elkészítette a Tanács számára éves jelentését az Unióban tapasztalható szociális helyzetről és a tagállami szakpolitikák alakulásáról.** Ezek alapján a szociális védelemmel foglalkozó bizottság a következő megállapításokat emeli ki, illetve a következő közös prioritásokat jelöli meg abból a célból, hogy irányvonalakkal szolgáljon a 2023. évi éves fenntartható növekedési jelentés előkészítéséhez.
- 2021-ben visszatért a növekedés az uniós tagállamokban.** A javuló egészségügyi helyzet, valamint a Covid19-világjárvány hatásainak enyhítésére irányuló, uniós és nemzeti szintű koordinált intézkedések segítették az Unió gazdaságát abban, hogy a gazdasági kibocsátás szintje 2021 őszére visszatérjen a világjárvány előtti szintre. A munkanélküliség a világjárvány alatti magas értéket jelentő (a 2020. év végi) 7,8%-os értékről 2022 közepére 6,0%-osra csökkent. 2021-ben továbbá javult a háztartások reáljövedelme.
- 2022-ben Oroszország Ukrajna elleni agresszív háborúja új gazdasági és geopolitikai környezetet teremtett.** Az ebből eredő megnövekedett energia- és nyersanyagárak, ellátási zavarok és növekvő bizonytalanság veszélyeztetik Európa világjárvány utáni fellendülését, továbbá hozzájárulnak a társadalmi és gazdasági környezet romlásához. A magas energiaárak, a növekvő infláció és a megnőtt általános megélhetési költségek számos háztartást bizonytalan gazdasági helyzetbe taszíthatnak – különösen vonatkozik ez az alacsonyabb jövedelmű családokra, akik a jövedelmük nagyobb részét költik energiára és élelmiszerre –, visszafordítva ezáltal az elmúlt években számos országban tett előrelépést a munkanélküliség, a szegénység és az egyenlőtlenség csökkentése terén.
- A háború súlyos humanitárius válságot is okozott: a konfliktus kezdete óta több mint 12 millió ukrán menekült el az országából.** A menekültek Európába való beáramlása több uniós országnak is a háború elől menekülők befogadására és védelemben részesítésére való képességének a határát súrolja, és Európa-szerte nagy terhet ró a szociális védelmi és társadalmi befogadási rendszerekre.

5. **Oroszország Ukrajna elleni inváziója előtt általánosságban pozitív fejlemények voltak megfigyelhetők a szociális helyzet tekintetében, mivel a szociális védelmi teljesítményfigyelő 2021-re vonatkozó mutatóinak nagy többsége főként pozitív fejleményeket jelzett szerte a tagállamokban, tükrözve a fellendülés hatásait, valamint a szociális védelmi és társadalmi befogadási rendszerek hozzájárulását, mégpedig leginkább a következőket:**
- **a szegénység, illetve a társadalmi kirekesztődés kockázatának csökkenése** a tagállamok több mint egyharmadában, ami különösen a **súlyos anyagi és szociális nélkülözés** számos országban tapasztalható csökkenését tükrözte, miközben a szegénység kockázatának kitettek aránya és a (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartásban élő lakosság aránya tekintetében **vegyesebb fejlemények** voltak megfigyelhetők;
 - a tagállamok mintegy harmadában **a szegénység mélységének jelentős csökkenése** az általános népesség körében, valamint az országok felében **a szegénység tartósságának mérséklődése**, ami részben **a szociális transzferek hatásának erősödését** tükrözi (a tagállamok egyharmadában);
 - **a gyermekek helyzete** számos tagállamban **általánosságban javult**, ami abban érhető nyomon, hogy csökkent körökben a szegénység és a társadalmi kirekesztődés kockázata, a súlyos anyagi és szociális nélkülözés aránya, valamint a gyermekek körében tapasztalható szegénységi rés (jóllehet 7 tagállamban ez utóbbi esetben növekedést figyeltek meg);
 - **a fiatalok helyzete szintén javult**: csökkent a NEET¹-fiatalok és a korai iskolaelhagyók aránya (az országok egyharmadában);
 - a tagállamok kétharmadában folytatódott **az idősebb munkavállalók foglalkoztatási rátájának növekedése**, ami a munkaerőpiac 2021-ben tapasztalható javulását tükrözte;
 - **az idősebb** (azaz a 65 éves vagy annál idősebb) **személyek szegénységi és relatív jövedelmi helyzetének javulása**, köszönhetően annak, hogy az országok majdnem felében csökkent körökben a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya.

¹ Nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő.

6. **Mindazonáltal a 2021. évi fejleményeket illetően volt néhány olyan terület, amelyet figyelemmel kell kísérni. Ezek a következők:**
- **a tartós munkanélküliségi ráta növekedése a tagállamok közel egyharmadában;**
 - **a (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartásban élő lakosság aránya**, mely a tagállamok egyharmadában növekedést mutatott;
 - **a jövedelmi egyenlőtlenségek**, amelyek tekintetében vegyesek voltak a fejlemények (a tagállamok egyharmadában csökkenés volt tapasztalható, hasonló számú tagállamban viszont növekedés).
7. **A szociális jogok európai pillére – a foglalkoztatás, a készségek, valamint a szegénység és a társadalmi kirekesztés csökkentése terén meglévő, a pillér végrehajtására irányuló cselekvési tervben szereplő uniós kiemelt célokkal együtt – meghatározza az uniós és a tagállami szintű intézkedések szükséges keretét.** A tagállamok vállalásai – amelyeket 2022 júniusában nyújtottak be az uniós országok foglalkoztatási és szociális ügyekért felelős minisztereinek – együttesen elérik vagy akár meg is haladják az uniós kiemelt célokat. Mivel a célok függenek egymástól és kölcsönösen erősítik egymást, ezért több szakpolitikai területen átívelő, koherens szakpolitikai intézkedéseket kell hozni. Ami a szegénység csökkentésére vonatkozó uniós célt illeti, a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett személyek száma a tagállamok nagy többségében 2019-hez képest változatlan maradt vagy csökkent.
8. **A jelenlegi ingatag környezetben az EU-nak és a tagállamoknak továbbra is célzott és hatékony szakpolitikai intézkedéseket kell alkalmazniuk a társadalmi befogadás és a szociális védelem erősítése, valamint a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartásokat és egyéneket érintő kockázatok csökkentése érdekében.** A szociálpolitika területén túlmutató intézkedéseknek ahhoz is hozzá kell járulniuk, hogy Unió-szerte javuljon a szociális helyzet. Minden reformnak – beleértve a zöld és digitális átállást célzó reformokat is – figyelembe kell vennie a szociális és foglalkoztatási aggályokat. Az elosztási hatások vizsgálatának nagyobb mértékű alkalmazása pedig segíthet megelőzni a hátrányos szociális hatásokat.

9. **A szociális védelmi rendszerek további megerősítésére van szükség, a rezilienciájuk növelése és annak lehetővé tétele érdekében, hogy ellen tudjanak állni a jelenlegi és a jövőbeli kihívásoknak.** A számos tagállamban folyamatban lévő modernizációs folyamatot tovább kell vinni az aktív befogadás elveinek érvényesítésével, hangsúlyt fektetve a megfelelő jövedelemtámogatásra, valamint a társadalmi integráció és a munkaerőpiaci részvétel támogatására csakúgy, mint a megfizethető és minőségi szolgáltatások nyújtására. Továbbra is prioritásként kell kezelni az atipikus munkavállalók és az önfoglalkoztatók szociális védelmi rendszerek általi lefedettségének biztosítását. Hatékony szakpolitikákra van szükség az ellátások igénybe nem vétele problémájának kezeléséhez, a folyamatok további egyszerűsítése és az ellátások nyújtásának további integrációja, valamint a szociális védelmi rendszerek jobb átláthatósága révén, a digitális technológiák támogatásával.
10. **Oroszország Ukrajna elleni agresszív háborújának társadalmi és gazdasági hatásaira tekintettel folytatni kell a meglévő szociális védőháló megerősítését, valamint a kiszolgáltatottabb helyzetben lévők támogatására irányuló célzott erőfeszítéseket.** Az emelkedő energiaárak gazdasági hatásának – különösen az alacsony jövedelmű háztartások számára való – enyhítésére irányuló intézkedéseknek, a növekvő hajléktalanság és a lakhatásból való kirekesztettség leküzdésére irányuló erőfeszítéseknek, a kiszolgáltatott helyzetben lévő családok és gyermekek támogatásának, valamint az ukrán menekülteknek az alapvető szolgáltatásokhoz és a munkaerőpiachoz való hozzáféréséhez nyújtott folytatódó támogatásnak továbbra is kiemelt megfontolásoknak kell lenniük uniós és nemzeti szinten egyaránt.

11. **Az előregedő társadalommal, valamint a változó gazdasággal és munkaerőpiacokkal összefüggésben fenn kell tartani a nyugdíjrendszerek megfelelőségére és fenntarthatóságára irányuló erőfeszítéseket.** A nyugdíjkorhatárra vagy a szakmai pályára vonatkozó követelményeknek, az ellátásoknak vagy a jogosultságszerzési arányoknak a várható élettartam alakulását tükröző kiigazítására irányuló intézkedéseket a tevékeny időskorra vonatkozó stratégiákkal és rugalmas munkalehetőségekkel kell kiegészíteni, ideértve a nyugdíjak és a munkából származó jövedelem kombinálásának lehetőségét is, az azon – hosszú pályával rendelkező – munkavállalókkal való méltányos bánásmód biztosítása mellett, akik korán beléptek a munkaerőpiacra. A szakpolitikáknak ezenkívül meg kell könnyíteniük azt, hogy a különféle atipikus foglalkoztatási formákban alkalmazott személyek, illetve az önfoglalkoztatók számára könnyebbé váljon a nyugdíjrendszerbe való belépés. A nyugdíjak terén a nemek között továbbra is fennálló egyenlőtlenség kezeléséhez szükség lesz a nők nagyobb mértékű és jobb munkaerőpiaci részvételére, mégpedig a következők révén: a nemek közötti bérkülönbség kezelésére irányuló erőfeszítések, a gondozási feladatokkal rendelkező személyeket támogató politikák – többek között a magas színvonalú és megfizethető gondozáshoz való hozzáférés, a karrier megszakítását követően a munkaerőpiacra való visszatérést megkönnyítő, az egyenlő szülőséget előmozdító intézkedések, valamint a gondozók (akik főként nők) részére a családtagok gondozása érdekében a fizetett munkából kiesett idő kompenzálása céljából nyújtott gondozási jóváírások, illetve egyéb mechanizmusok.
12. **A Covid19-világjárvány rávilágított arra, hogy a lakosság egészségügyi eredményeinek javítása és a jövőbeli válsághelyzetekre való jobb reagálás érdekében meg kell erősíteni a nemzeti egészségügyi rendszerek kapacitását.** E célból továbbra is alapvető fontosságú az egészségügyi és a szociális ágazat közötti szorosabb integráció és koordináció. Továbbra is kiemelt prioritás, hogy a szolgáltatásnyújtás áttevődjön a kórházakból az alapellátásba, többek között az egészségügyi alapellátást végző új egységekbe történő beruházások, az e-egészségügyi megoldások fokozott alkalmazása, valamint a betegségmegelőzés és az egészségfejlesztés újbóli előtérbe helyezése révén. Meg kell erősíteni az egészségügyi dolgozók kapacitását, többek között a képzési lehetőségek növelése, valamint olyan támogató intézkedések által, amelyek célja az egészségügyi szakmák vonzerejének javítása. Az egészségügyi szakemberek egyenlőtlen eloszlásának kezelése és a régiók közötti méltányosság biztosítása érdekében a regionális és szubregionális szintű ösztönzők összehangolására, valamint nemzeti minőségértékelési keretekre van szükség.

13. **Tekintettel az EU népességének előregedésére, biztosítani kell a hozzáférést a megfelelő, megfizethető és minőségi tartós ápoláshoz-gondozáshoz².** A tartós ápolás-gondozás tekintetében javítani kell a szociális védelem megfelelőségét annak érdekében, hogy a tartós ápolás-gondozás időszerű, átfogó és megfizethető legyen azok számára, akiknek szükségük van rá. A tartós ápolás-gondozás rendelkezésre állását minden környezetben biztosítani kell, többek között az otthoni ápolás-gondozás és a közösségi gondozás fejlesztése és/vagy javítása révén, különös figyelmet fordítva a területi különbségek kezelésére. Valamennyi tartós ápolási-gondozási környezetben magas színvonalú kritériumokat és szabványokat kell biztosítani és meg kell erősíteni a minőségbiztosítást, hogy orvosolni lehessen az ápolás-gondozás terén mutatkozó strukturális hiányosságokat, mégpedig az ápolási-gondozási szolgáltatásokban és környezetekben, valamint az ápolást-gondozást igénybe vevők preferenciáiban megmutatkozó egyre nagyobb diverzitás figyelembevételével. Valamennyi ápolási-gondozási környezetben személyközpontú megközelítésekre és integrált szolgáltatásnyújtásra van szükség, amelyeket megelőző intézkedésekkel és az önálló életvitel támogatásával kell kísérni. Többek között tisztességes munkafeltételek biztosítása révén kezelni kell a készségigényeket és a munkaerőhiányt. A magas színvonalú formális gondozás biztosításának megerősítésére irányuló erőfeszítéseket olyan intézkedéseknek kell kísérniük, amelyek támogatást nyújtanak a házi gondozóknak – többek között képzés, tanácsadás, pszichológiai támogatás, átmeneti gondozás, a munka és a gondozási feladatok összeegyeztetésének támogatása és pénzügyi támogatás révén.
14. **A tágabb értelemben vett gondozást tekintve a kisgyermekkorú nevelés és gondozás esetében is szükség van a rendelkezésre állás, a minőség és a megfizethetőség javítását célzó intézkedésekre** a gyermekek jóllétének, valamint a készségeik és kompetenciáik fejlesztésének előmozdítása, a szegénység nemzedékek közötti átörökítésének megállítása és a szülők munkaerőpiaci részvételének támogatása érdekében.
15. **A szociális védelmi, a nyugdíj-, az egészségügyi ellátási és a tartós ápolási-gondozási rendszerek általi lefedettségnek és e rendszerek megfelelőségének a javítására irányuló erőfeszítéseket ki kell egészíteni az azzal való gondolkodással, hogy miként lehet finanszírozni e rendszereket, mivel a megfelelőség szorosan együtt jár a fenntarthatósággal.** Bár a különböző finanszírozási források egymáshoz viszonyított súlya továbbra is tagállamonként egyedi és eltérő, hasznos volna folytatni az új és alternatív finanszírozási forrásokról szóló megbeszéléseket. Reformtörekvéseik támogatása érdekében a tagállamoknak továbbra is igénybe kell venniük a meglévő uniós pénzalapokat, különösen az ESZA+-t, valamint a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközt.

² *A megfizethető és magas színvonalú tartós ápolás-gondozáshoz való hozzáférésről szóló tanácsi ajánlásról (COM(2022) 441) folyó, folyamatban lévő tárgyalások sérelme nélkül.*

16. **Az európai szemeszter továbbra is hatékony koordinációs eszközként** szolgál a fenntartható és inkluzív gazdasági növekedés, a versenyképesség, a foglalkoztatás, valamint a megfelelő szociális védelem és társadalmi befogadás előmozdításához. Mivel a tagállamok által hozott számos reformintézkedés a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek részét képezi, továbbra is alapvető fontosságú, hogy az EPSCO Tanácsot és annak tanácsadó szerveit ezután is szorosan bevonják e tervek végrehajtásának folyamatban lévő nyomon követésébe.
17. A szociális Európa megerősítése, valamint a szociális jogok európai pillére uniós és tagállami szintű végrehajtásának támogatása érdekében – a vonatkozó hatáskörök kellő figyelembevételével mellett – **konstruktív párbeszédet kell fenntartani az uniós intézmények, a tagállamok, a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek között.**
18. Felkérjük az Európai Bizottságot, hogy a fenti szakpolitikai iránymutatást vegye figyelembe a 2023. évi éves fenntartható növekedési jelentés előkészítése során.